

TALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 8/2010 vp

Valtioneuvoston selonteko valtiontalouden kehysistä vuosille 2011—2014

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 13 päivänä huhtikuuta 2010 lähettäessään valtioneuvoston selonteon valtiontalouden kehysistä vuosille 2011—2014 (VNS 2/2010 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan samalla päättänyt, että muut erikoisvaliokunnat voivat halutessaan antaa lausuntonsa valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Seija Kivinen ja neuvotteleva virkamies Juha Majanen, valtiovarainministeriö
- johtaja Risto Paaermaa, teollisuusneuvos Paula Nybergh, ylitarkastaja Teuvo Blom-

berg ja neuvotteleva virkamies Reima Sutinen, työ- ja elinkeinoministeriö

- rahoitusjohtaja Tuukka Andersén, Finnvera Oyj
- tutkimuspäällikkö Eugen Koev, Akava ry
- elinkeinoasioiden päällikkö Janne Metsämäki, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- elinkeinopoliittinen asiantuntija Antti Aarnio, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- toimitusjohtaja Jorma Turunen, Teknologiateollisuus ry
- toimitusjohtaja Kari Häyrinen, Finpro ry
- talous- ja velkaneuvoja Tomi Nummela, Velkaneuvonta ry
- professori Vesa Puttonen, Helsingin kauppa- korkeakoulu.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valtiontalouden kehyksiä laaditaan tilanteessa, jossa talouden tulevaa kehitystä on erittäin vaikeaa ennustaa. Kehysselonteon taustalaskelmissa on oletettu, ettei talouden nopeaa elpymistä ole odotettavissa, vaan julkinen talous pysyy selvästi alijäämäisenä koko kehyskauden. Talousvaliokunta kiinnittääkin lausunnossaan erityistä huomiota niihin toimiin, joiden se arvioi parantavan talouden elpymistä ja työllisyyden kasvua. Kehysarvioita tehtäessä on otettava huo-

mioon, että kehyspäättös kattaa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan osalta tietyiltä osin vain vuoden 2011.

Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta

Talousvaliokunta nostaa esille erityisesti tutkimus-, kehitys- ja innovaatiosektorin. Sektorin toimintaedellytysten kehittäminen ja resurssien turvaaminen on ensisijaista pyrittäessä edistämään talouden pitkäjänteistä kasvua.

Talousvaliokunta on valtioneuvoston innovaatiopoliittisesta selonteosta antamassaan mietinnössä (TaVM 6/2009 vp) todennut tavoitteiden toteuttamisen edellyttävän, että kansallinen t&k-panostus pidetään 4 prosentin tasolla bkt:stä. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan tämä taso on saavutettu, mutta tulos on ensisijaisesti seurausta bkt:n voimakkaasta laskusta, ei niinkään lisärahoituksesta t&k-toimintaan. Kun julkisen rahoituksen osuus on tällä hetkellä hie-
man alle 1,2 % bkt:stä, arvioidaan sen kehyskau-
della laskevan noin 1 %:n tasolle. Näin siitä hu-
olimatta, että Tekesin ja VTT:n rahoitus tulee ke-
hyskaudella kasvamaan. Kokonaistason ylläpi-
ttäminen edellyttäisi näin ollen yksityissektorin
huomattavasti nykyistä merkittävämpää panos-
tusta tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimin-
taan. Toistaiseksi tämänkaltaista panostuksen li-
säntymistä ei ole ollut nähtävissä. Talousvalio-
kunta pitää erittäin tärkeänä, että kansallisesti
asetetusta 4 %:n kokonaistavoitteesta pidetään
kiinni.

Riittävän rahoituksen lisäksi on aiempaa
enemmän kiinnitettävä huomiota rahoituksen
tuottavaan käyttöön, jotta investoinnit teknolo-
giaan ja osaamiseen synnyttäisivät myös merkit-
täviä kaupallisia läpimurtoja. Järjestelmämme
kehittämistarpeita on käsitelty laajasti kansain-
välisessä innovaatiojärjestelmämme evaluaa-
tiossa¹, jonka tulokset tulee ottaa jatkokehittä-
misessä tarkoin huomioon.

Edellä olevaan liittyy kiinteästi myös julki-
sen kasvurahoituksen ja yritystukijärjestelmän
kehittäminen. Professori Vesa Puttosen tähän
liittyvä selvitys on valmistunut 7.5.2010². Va-
liokunta katsoo, että julkinen yritysrahoitus- ja
-palvelujärjestelmä kaipaa selkeyttämistä ja te-
hostamista. Samoin on aiheellista edelleen kiin-
nittää huomiota niihin toimiin, joilla voidaan
edistää yksityistä pääomarahoitusta.

¹ Evaluation of the Finnish National Innovation System, 2009

² Julkisen kasvurahoituksen ja yritystukijärjestelmän kehittäminen; työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja / Innovaatio 29/2010

Talousvaliokunta on edellä mainitussa mie-
tinnössään kiinnittänyt huomiota myös perustut-
kimuksen ja sen edellyttämän infran turvaami-
sen tärkeyteen. Yliopistojen rahoitukseen vuon-
na 2011 varattu yhteensä 100 miljoonaa euroa
saattaa muodostua riittämättömäksi.

Energia

Euroopan unionin asettamat velvoitteet täyttääk-
seen Suomen tulee vuoteen 2020 mennessä nos-
taa uusiutuvan energian osuus 38 prosenttiin
energian loppukäytöstä. Lisäksi liikenteessä
biopolttoaineen osuuden tulee olla vähintään
10 % vuonna 2020. Näiden velvoitteiden täyttä-
minen edellyttää myös valtiolta merkittävää ta-
loudellista panosta.

Työ- ja elinkeinoministeriössä laaditaan par-
haillaan komissiolle selvitystä niistä toimista,
joihin tavoitteen saavuttamiseksi aiotaan ryh-
tyä, eikä kehyspäätöksessä ole tämän vuoksi vie-
lä täysimääräisesti kyetty arvioimaan valtion-
tuen lisäystarvetta. Arviot tulevat täsmenty-
mään vuoden 2011 talousarvioesityksessä ja
vuosien 2012—2015 määräraha-kehysten val-
mistelun yhteydessä. Talousvaliokunnalle on ar-
viona esitetty, että valmisteilla olevat hankkeet
huomioon ottaen (syöttötariffi tuulivoimalle ja
biokaasusähkölle, biopolttoaineiden käytön
edistäminen liikenteessä, metsähakkeen käytön
edistäminen ja perinteinen energiatuki) energia-
sektorin kehyskauden kokonaistuki muodostuu
noin 570 miljoonan euron suuruiseksi.

Talousvaliokunta painottaa, että valtion tuki-
instrumentteja kehitettäessä tulee kiinnittää eri-
tyistä huomiota niiden kustannustehokkuuteen
ja markkinaehtoisuuteen sekä siihen, että niiden
avulla voidaan samanaikaisesti parantaa työllis-
yyttä ja lisätä vientipotentiaalia. Tähän liittyy
mm. rahoitus demonstraatiohankkeisiin.

Talousvaliokunta pitää välttämättömänä, että
kehyksiin varataan riittävät määrärahat, jotta
määrärahojen niukkuus ei muodosta esteitä
uusiutuvan energian osuuden saavuttamiseksi.

Viennin edistäminen

Viennin merkitys talouskasvumme veturina on
kiistaton. Asiantuntijakuulemisessa on kiinnitet-

ty erityistä huomiota siihen, että vientirahoitus nähdään Suomessa erityisesti markkinapuu-teen paikkaajana, kun se useissa muissa maissa on osa teollisuuspolitiikkaa. Suomen vientitakuujärjestelmältä on edellytetty nykyistä korkeampaa riskinottoa ja kilpailukykyisempää hinnoittelua. Esimerkkinä on todettu, että Ruotsin vientitakuujärjestelmän nykyinen vastuukatto on Suomen Finnveraan verrattuna kolminkertainen. Finnvera Oyj on puolestaan arvioinut, että vientitakuiden 12,5 miljardiin korotettu vastuukatto tullee riittämään seuraaville vuosille.

Talouden vähitellen elpyessä tulee kilpailu vientimarkkinoista kiristymään entisestään. Talousvaliokunta pitääkin erittäin tärkeänä, että vientiyrittistemme kilpailuolosuhteet ovat viennin rahoituksen osalta tasapuoliset kilpailijamain verrattuna. Tämän vuoksi on tarpeen mahdollisimman nopeasti selvittää riskinottoa-kyyn ja hinnoitteluun liittyvät mahdolliset puu-teen ja tarvittaessa ottaa muutostarpeet huomioon myös tulevissa määrärahaesityksissä.

Talous- ja velkaneuvonta

Talousvaliokunta on viimeksi vuoden 2010 talousarvioesityksestä antamassaan lausunnossa (TaVL 27/2009 vp) pitänyt talous- ja velkaneuvonnan palveluiden tarjonnan tilaa huolestuttavana. Valiokunnan esityksestä valtion kuluvan vuoden talousarvioon varattua määrärahaa nos-

tettiin, vaikkakaan ei niin paljon kuin valiokunta oli esittänyt.

Saadun selvityksen mukaan tilanne ei ole helpottunut. Talouden taantumien vaikutukset alka- vat näkyä vasta nyt velkaneuvonnassa, ja arvio- na on esitetty, että uusia asiakkaita tulee kuluva- na vuonna 10—30 prosenttia aiempia vuosia enemmän. Kuntien heikon taloustilanteen vuoksi alueelliset erot palvelun saannissa korostuvat entisestään, mikä näkyy suurina eroina jonotus- ajoissa (alle viikosta lähes 700 vuorokauteen).

Talousvaliokunta painottaa, että tilanteeseen tulee puuttua ripeästi ja varata palveluihin riittä- vät määrärahat. Myös yksityisen talous- ja vel- kaneuvonnan toimintaedellytyksiä tulee olen- naisesti parantaa. Näillä toimilla voidaan osal- taan estää ongelmien kasautuminen, josta voi muodostua yhteiskunnalle huomattavasti velka- neuvontaa suuremmat kokonaiskustannukset.

Talousvaliokunta pitää tärkeänä toimenpitei- tä konkurssin tehneiden yrittäjien taloudellisen ja sosiaalisen toimintakyvyn palauttamiseksi. Tarvittavista toimista tulisi tehdä nopealla aika- taululla konkreettinen tutkimus tulevan hallitus- ohjelman perustaksi.

Lausunto

Lausuntonaan talousvaliokunta esittää,

*että valtiovarainvaliokunta ottaa edel-
lä olevan huomioon.*

TaVL 8/2010 vp — VNS 2/2010 vp

Helsingissä 11 päivänä toukokuuta 2010

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jouko Skinnari /sd	Jouko Laxell /kok
vpj.	Antti Rantakangas /kesk	Eero Lehti /kok
jäs.	Hannu Hoskonen /kesk	Päivi Lipponen /sd
	Harri Jaskari /kok	Marjo Matikainen-Kallström /kok
	Anne Kalmari /kesk	Petteri Orpo /kok
	Matti Kangas /vas	Sirpa Paatero /sd
	Toimi Kankaanniemi /kd	Markku Uusipaavalniemi /kesk
	Miapetra Kumpula-Natri /sd (osittain)	Ulla-Maj Wideroos /r (osittain).

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Kulovesi.

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Perustelut

Työllisyysmäärärahat ovat tarpeeseen nähden liian vähäiset

Viimeisten työ- ja elinkeinoministeriön ennusteiden mukaan työttömyysaste nousee tänä vuonna noin 9,5 prosenttiin, ja sen ennustetaan pysyvän miltei yhtä korkeana koko kehyskauden.

Nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyden lisääntyminen on ollut nopeaa. Nuoria 15—24-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli maaliskuussa 32 500 eli noin 12 prosenttia työnhakijoista. On hyvä, että työvoimapolitiikan määrärahoja nuoriso-työttömyyden torjuntaan lisätään tänä vuonna, mutta toimiin ryhdytään auttamatta liian myöhään. Sosiaalidemokraatit vaativat jo viime keväänä 200 miljoonan euron suuruista työllisyyslisäbudjettia. Hallitus ei vaatimukseen reagoinut, vaan antoi työttömyyden kasvun jatkaa.

Työllisyysmäärärahojen taso on edelleen alhainen tarpeisiin nähden. Hyvinä työllisyysvuosina, vuosina 2007—2008, työttömien aktivointiaste oli 28 prosentin tuntumassa. Nyt työttömistä aktiivitoimissa on vajaat 22 prosenttia. OECD on kiinnittänyt huomiota Suomen työvoimapolitiikan määrärahojen vaatimattomaan tasoon. OECD:n mukaan myös osatyökykyisten työllistäminen on Suomessa heikosti hoidettu.

Vientiin pitäisi panostaa

Suomen tulisi panostaa huomattavasti enemmän kansainvälistymiseen ja viennin edistämiseen. Laman jälkeen kilpailu supistuneista vientimarkkinoista on entistä kovempaa ja usea maa tukee yritystensä vientiponnistuksia jopa kansainvälisten sopimusten vastaisesti yhä suuremmilla tuilla. Suomenkin pitäisi panostaa viennin tukemiseen. Viennin rahoituksessa pitäisi löytää kaikkein tehokkaimmat ja Suomen työllisty-

misen kannalta optimaalisimmat välineet. Julkisia vienninedistämispalveluita ja tukia pitäisi kohdentaa erityisesti pieniin ja keskisuurin yrityksiin.

Kustannustehokkuus ja markkinaehtoisuus huomioitava uusiutuvan energian tuessa

Suomi on ollut uusiutuvan energian käytössä EU:n kolmen parhaan maan joukossa — yhdessä Ruotsin ja Latvian kanssa. Tässä ratkaiseva tekijä on ollut metsäteollisuudellamme, jonka innovatiiviset ratkaisut ovat tuottaneet kaksi kolmasosaa uusiutuvasta energiastamme.

Haastava tavoitteemme lisätä lähes 10 prosenttiyksiköllä uusiutuvan energian käyttöä edellyttää, että huolehdimme metsäteollisuuden hyvistä toimintaedellytyksistä ja mahdollistamme metsäteollisuuden kehittymisen biopohjaisena, korkeaan osaamiseen perustuvana teollisuudenalana myös jatkossa.

Uusiutuvan energian käytön lisäämisessä tulee eri energiavaihtoehtojille — tuuli, vesi, aurinko, bioenergia — antaa toisistaan riippumattomat kehitysmahdollisuudet. Emme voi mitenkään nähdä teknisten innovaatioiden määrää ja tulevaisuutta ja näiden energiamuotojen keskinäisen kilvoittelun tuloksia. Tarvitsemme uusiutuvissa energialähteissä ennen muuta voimakkaita tutkimuspanostuksia ja myös investointitukia, jotta asetetut kunnianhimoiset tavoitteet voitaisiin saavuttaa.

Pysyviin tuotantotukiin on sen sijaan syytä suhtautua suurella varauksella, sillä niissä riski palkita tehottomuutta ja vääristää kilpailua on ilmeinen. Uusiutuvan energian tukemisessa pitää olla vahvasti mukana kustannustehokkuus ja markkinaehtoisuus. On aina pyrittävä siihen, että veronmaksajien rahaa on käytettävä tehokkaimmilla mahdollisella tavalla.

Mielipide

Edellä olevan perustella esitämme,

että talousvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 11 päivänä toukokuuta 2010

Jouko Skinnari /sd
Miapetra Kumpula-Natri /sd

Päivi Lipponen /sd
Sirpa Paatero /sd